

CLAUDIO MAGRIS

Michelstaedter és az „igazi életet” kereső közép-európai nagy generáció

Biagio Marin – ez az 1985-ben, kilencvennégy éves korában elhunyt rendkívüli tehetségű, de alapjában véve még mindig kevésbé ismert költő – egyik régi írásában felidézi találkozását Carlo Michelstaedterrel: a század elején történt, a goriziai gimnázium udvarán, a tízórás nagyszünetben. Az udvari csap előtt áll Michelstaedter, négy évvel idősebb és máris valódi mítosz az egész gimnáziumban, spanyolosan félrecsapott kalapja markáns, elragadó arcába húzva, lényén csábító zsenialitásával; majd invitálón int Marinnak, hogy igyék, de látva, mennyire meg van szeppenve az előtte álló fiú, hát ő iszik, aztán hátba veregeti és azt mondja neki kedves unszólással: most rajtad a sor, igyál.

Abban a pillanatban ez a friss vizet jóízűen kortyoló, de a sorára is készséggel várakozó Michelstaedter tökéletesen megtestesíti és kifejezi azt a legjobb értéket, amelyet egész gondolkodásával és életével követni fog: s ez nem más, mint a meggyőződés, más szóval „jelen életünk birtoklása”. Abban a pillanatban, a gimnázium udvarán ő meg van győződve magáról, teljesen önmaga, elégedett abban a jelenben, nem égeti a jövő pillanat várása. A szomszúság nem kívántatja meg vele azt, hogy már ivott, nem áldoztatja fel vele a pillanatot a türelmetlenség oltárán azért, hogy kielégítsen egy szükségletet. Néhány évvel később, 1910. októberében Michelstaedter – aki pedig elítélte az öngyilkosságot, mint a meggyőződés hiteltelenségét és hiányát – megöli magát egy pisztolylövéssel. Huszonhárom éves volt. Nem sokkal korábban fejezte be a Firenzei egyetemen szakdolgozatát *A meggyőződés és a retorika* címmel. Ez a szakdolgozat nem kerül megvédésre, nem szerez neki doktori titulust, mégis századunk még felfedezésre váró nagy könyvei közé fog tartozni. Michelstaedter 1887-ben születik Goriziában – az osztrák birodalom Nizzájában, ahogy éghajlata miatt nevezni szokták – olasz zsidó családból. A régi Osztrák–Magyar monarchia hanyatló időszakában születik, mégpedig a monarchiának azon a periferiáján, amely oly érzékenyen reagált a civilizációt uraló értékváltságra. Nem csak Bécs, ahogyan Karl Kraus mondta, nem csak Budapest és Prága, hanem az egész birodalom, és különösen a határvidékek „a világvége meteorológiai állomásai” voltak, ahol érzéklni lehetett egy több évszázados rend összeomlását, s ahol ismételten el is játszották annak a végnek a főpróbáját, hogy legalább egy kicsivel eltolják valóságos történelmi színpadra vitelét. Musil *Cacaniájában* a Ferenc József ünnepségeket előkészítő bizottságban nekiláttnak, hogy megkeressék azt a centrális értéket, azt az alapot, amelyen a civilizáció épülete nyugszik, de nem találják. S így rájönnek arra, hogy a világnak nincs alapja, hogy a valóság nem nyugszik semmin, hanem „a levegőben lóg”. Ez a kultúrától lecsupaszított élet hasonlít arra a gyűrűre, amit Musil egyik regényében Clarisse lehúz az ujjáról; valami, ami nincs, egy semmi, aminek csak a burka létezik. Musil regényében a szép Diotima mondja – és több joggal, mint maga is gyanítaná –, hogy „az igazi Ausztria az egész világ”, más szóval az a tökör, amelyben a legnyilvánvalóbban megmutatkozik a nyugati civilizáció nihilizmusa.

A válságot előkészítő eme nagy civilizáció fia, Michelstaedter dühödten reagál erre a civilizációra – mint néhány évvel azelőtt Weininger tette –, azért, hogy újra megtalálja benne az értéket. Annak a kornak a trieszti és giuliai nagy generációjához hasonlóan – Svevo, Slataper, Marin, bizonyos értelemben Saba nevét említhetjük, és a sor még folytatható lenne – Michelstaedter is hozzátartozik ahhoz a Duna-menti világhoz, de harcol is vele. Lelkes olasz hazafi, aki arról álmodik, hogy országa kiszabadul abból a kötelékből, amely politikailag fogva tartja, de kulturálisan mégis egyedülálló, megismételhetetlen jelentést vés belé. Miközben Giulia tartomány vezető értelmisége harcol, küzd a birodalom ellen, ugyanakkor az ellen a világ ellen harcol, amelyből az ő összetéveszthetetlen, egyedi arculatuk is született. De éppen ez a drámai ellentmondás teszi lehetővé, hogy megsejtsék és nagy intenzitással megéljék a kultúra tragédiáját, kibékíthetetlen ellentmondásait. Különben csak ez a lázadás fogja lehetővé tenni, hogy majd valóságosan és nem csak a szólamok szintjén újra felfedezhető legyen a Habsburg-világ a maga értékeivel együtt. Csak mert fiatalon lázadtam Ferenc József ellen – mondja majd Joseph Roth, a birodalom egyik legnosztalgikusabb megidézője –, lehet most jogom arra, hogy elsirassam. Tegyük még hozzá, hogy Michelstaedter zsidó családból származik, vagyis egy nemzetek fölötti kultúrából, amely szétszóródva a birodalom különböző pontjain, kifejezte a Habsburg birodalom lényegét, sokszínűségének egységét, miközben sokszor azonosult az olasz irredentizmus ügyével. Goriziában a zsidóság nevezetes kulturális hagyományokkal büszkélkedhetett: elég a nagy nyelvész, Graziadio Isaia Ascoli nevét megemlíteni.

Michelstaedterben egyik központi figuráját kell látnunk a Mitteleurópa agóniájának, ennek az alkonyatnak, amely egyben hajnalhasadás is. Nem véletlen, hogy az utóbbi években megsokszorozódtak a könyveiből készült kiadások és fordítások, a műveit értékelő kritikai munkák, sőt regények is születtek, melyek személyiségéből merítették kiindulópontjukat: így Giorgio Pressburger *La coscienza sensibile* és a saját regényem, *Un altro mare* címmel.

Szűkebb hazája más íróihoz hasonlóan – mint Slataper, Stuparich, Marin – Michelstaedter is szimbolikusan Bécsben tanul (ahol a matematika szakra iratkozik be), valamint Firenzében (ahol bölcsészetet tanul): szellemileg és kulturálisan ezeken a helyeken érzi otthon magát. Már a gimnáziumban kiváló felkészítést kapott. Küzd századunk démonaival, ő a gondolkodás Rimbaud-ja. Vaskos kötetet tesz ki levelezése, cikkei, filozófiai szövegei is vannak, mint a *Dialógus az üdvösségről*, továbbá versek is. Mégis az a mű, amely belőle korunk tragikumának megjövendőölőjét faragja, s amely jelentést ad többi írásának is, az *A meggyőződés és retorika*.

Ebben a szigorú és magaröptű filozófiai poémában Michelstaedter lerántja a leplet a civilizáció fejlődéséről, amely megfosztja az egyént a meggyőződéstől, vagyis attól az erőtől, hogy saját jelenét, saját személyét teljességgel birtokolni tudja életében anélkül, hogy folyamatosan felélné a jelenét egy olyan eredményre való várakozásban, amely mindig csak később jön el, amely soha nincs itt. A meggyőződés – írja – saját életünk jelenének birtoklása; az a képesség, hogy megéljük a pillanatot, minden pillanatot: nem csak a különlegeseket és kiemelkedőeket; s mindezt anélkül, hogy feláldoznánk a pillanatot a jövőnek, anélkül, hogy megsemmisítenénk terveinkben és álmainkban, anélkül, hogy egyszerűen csak úgy tekintenénk rá, mint amit gyorsan el kell mútatni, hogy majd jöjjön utána egy másik pillanat. Az emberek csak „közben” élnek, arra várva, hogy majd csak eljön az élet, és közben felégetik az életet ebben a várakozásban, azt remélve, hogy „a kövek kenyérré változnak, hogy a víz pezsgővé változik, és minde-

nekelőtt azt remélve, hogy majd eljön az az óra, amikor többé már nem remélnek semmit”, idézi Michelstaedter egy gyönyörű venetói népdal szavait. Létezésünk során majd' mindig túl sok okunk van azt kívánni, hogy az a lehető leggyorsabban múljon el, hogy a jelen váljék gyorsan jövővé, hogy a holnap jöjjön minél hamarabb, mert szorongva várjuk az orvos diagnózisát, a nyaralás kezdetét, valamilyen cselekedetünk eredményét: és így folyik az életünk, de nem azért, hogy éljünk, hanem mert már éltünk, mert már halottak vagyunk. A mai kor felgyorsította a jelen szétrombolásának ezt a folyamatát. Egyre nagyobb sebességgel taszít minket a jövőbe, miközben a jelent felégeti tervekben és programokban, amelyek mindenfelől áradnak. A retorika viszont az élet megszervezésének hatalmas fogaskereke, melyet azok az emberek készítenek, akik képtelenek elviselni saját ürességüket. A Michelstaedter által felállított diagnózis tulajdonképpen arckép a veszendőbe menő életről. S az élet azért megy veszendőbe, mert mindig van valami ok azt remélni, azt kívánni, hogy csak gyorsan múljon el: hogy múljon el az influenza, sikerüljön a vizsga, legyünk túl az esküvőn vagy tegyünk pontot a válasra, fejezzünk be egy munkát, legyen már vakáció, mondjon már valamit az orvos.

A létezés, amely híján van egy biztos alapnak, egy olyan centrális értéknek, amely értelmet tud adni a pillanatnak és a pillanatok folyásának, végeredményben nem más, mint pusztá elmúlás, folytonos nem-lét, homályos menekülés; a lefelé gördülő súlyos kő egyre gyorsuló zuhanása, amelynek megállás nélkül kell zuhannia, míg le nem jut – mondja *A meggyőződés és retorika* elején –, mert különben nem lenne súlyos kő többé, elvesztené identitását: „élete tulajdonképpen életének ez a hiánya”. Michelstaedter főművében a létezés mint ellentmondás mutatkozik meg, mint halálos betegség, önmagunk negációja. Elni annyit tesz: akarni, illetve üldözni valamit; szétrombolni a jelent ezért a jövőért, hajszozni az életet, vagyis nem birtokolni azt, másfelől pedig elveszíteni az életet, amikor azt véglegesen elérjük, vagyis a halálban. Michelstaedter észleli az univerzumnak ezt a deficitjét, amely életünk során belénk ivódik; „ezt a süket és folytonos fájdalmat”, amely „ott szivárog minden dolog mélyén”, Érzékeli a gyötrő aggodalmat, amely arra viszi az embereket, hogy úgy tegyenek, mintha a véges dolgok elől menekülnének, holott valójában a halál elől menekülnek.

Meggyőződés annyit tesz: teljesen felvenni, magunkra vállalni a valóságot. A meggyőződéssel bíró ember számára „minden dolgok süket és vak fájdalma beszédes szó és távoli látvány lesz, mert azt a fájdalmat ő már személyesen magára vette... Miközben saját fájdalmának hangján szól, az embereknek, akik őt hallgatják, önnön távoli fájdalomukról fog szólni... Az embernek a meggyőződés útján... nincsenek bizonytalanságai, fáradalmai, nem mondom, hogy sohasem fél a fájdalomtól, mindenesetre személyesen magára vette becsülettel. A fájdalmat éli minden pillanatban.”

A megsebzett élet nyomorúsága abban áll, hogy megadjuk magunkat neki, s egyúttal megpróbálunk elmenekülni előle vagy jelentőséggel felruházni, az, hogy magával ragad minket „ami hiányzik, csak azért, mert hiányzik”. Ezzel szemben Michelstaedter a távoli dolgok perspektíváját állítja elénk, azt a képességet, hogy észrevegyük őket a közelség látszatában. Tagadni akarja azt a „közeli látványt”, melyet Arisztotelész vitt diadalra Platónnal szemben. De Michelstaedter szerint már Platónnal, vagyis a nyugati civilizáció kezdetén megkezdődik a meggyőződés feladása, mert Platón az Allam létrehozása érdekli, vagyis azoknak az embereknek a sajátos képessége, akik azt megteremtik. Tehát nem csak a tudáshoz fordul – miként Szókratész teszi a maga bölcses-

ségében mint az élet és a gondolkodás elválasztatlan egységében, ahol minden pillanatot áthat egy abszolút érték –, hanem a tudás megszervezését, más szóval a „retorikát” is tekinti.

Az abszolút integritás megvan még Parmenidésznél: számára a lét – van és nem lehet átadni a semminek. A meggyőződés másik példája Krisztus, aki arra int minket, hogy ne hagyjuk megzavarni szívünk nyugalmát, és látva az élet gondjait, ne adjuk át magunkat az aggodalmaskodásnak. Hasonló példa lehet Beethoven vagy éppen Pergolesi, aki a halálos ágyán komponálja a *Stabat Mater*-t, amikor már nem fél a jövőtől és nem is vár tőle semmit, halálfélelem nélkül, az agónia elmúlását sem siettetve, teljesen megvalósulva érzi magát annak az alkotásnak a jelenében, boldogan, hogy tesz, és nem vágyódva az után, amit már megtett. Ha a krízis már a nyugati gondolkodás hajnalán elkezdődik, akkor a modern kor, amely elválasztja a munkát és a kétkézi munkást, annál erősebben ágál a meggyőződés ellen. Ily módon Michelstaedter gondolkodása, már csak Parmenidészszel való rokonságában is, egyike a nihilizmus nagy diagnózisainak.

Miként Weininger művei, úgy Michelstaedter művei is választ jelentenek arra, hogy megbarátkozzunk a közeli dolgokkal. A *meggyőződés és retorika* abban a századvégi kultúrában születik, amely jelzi a létezés hanyatlását, és visszhangozza Oblomov kérdését, aki miután felpanaszolta, hogy az élet csupa nyűg és baj a számára, azt kérdi magától: „no és mikor élünk?” Michelstaedter mesterei között kell megemlítenünk a modern nihilizmus talán legnagyobb poétáját, Ibsent, aki behatóan fürkészte az életbe befészkelődött halált, továbbá kutatta az élet úgymond „megalomániáját”, amely felvilant az egyén előtt egy délibábot, a személyiség tökéletes és teljes megvalósulásának délibábját, de egyidejűleg megnyirbálja az ember vágyait és fojtogatja őt, megakadályozza, hogy rátaláljon önmaga harmonikus kiteljesedésére és ráveszi, hogy bűnösnek érezze magát, ha végül is nem sikerül neki. Ez a generáció, a Mitteleurópa írói, mélyen konfrontálódik azzal az európai kultúrával, amely a „Kultur” korszakok krízisét éli és fejezi ki. Arról a krízisről van szó, amely feltárja az áthidalhatatlan szakadékot az élet és az élet bemutatása, vagyis a kultúra, a művészetek, a tudomány, a filozófia között. Ezekben az években veti papírra az Ibsennel kora ifjúságától foglalkozó Lukács György *A lélek és a formák* (1911) című írását. Ez a tanulmány a létezés és a jelentés, az élet és az élet, az élet és jelentése közti hasadás nagy metaforája, amelyben Lukács elméletbe önti a különbséget a hétköznapi szürke banalitásaival megelegedett emberek és azok között – magát is közéjük számítva –, akik arra hivatottak, hogy formát és megjelenítést adjanak az életnek, akiknek nincs semmijük, amiért nosztalgiát érezzenek. Az említett krízis rendkívüli kultúrát hoz létre, noha egyben a kultúra krízise is, s ennek neuralgikus pontja Budapest. Gondoljunk a „Vasárnapi körre”, amely 1915-ben Balázs Béla lakásán alakul meg. Azokon az összejöveteleken a barátok – köztük például Hauser és Mannheim – azt a kérdést feszegetik, vajon „milyen lehetőségei vannak a tényleges életnek”, vagyis a jelentéssel megtöltött életnek. Az igazi élet ilyenén való keresése abból ered, hogy tudatosult bennük: a történelmi kor „a valóság meggyengülésének” kora, az instabilitásé, amely közvetlenül elárasztja a létezést. A valóság meggyengültnek, erőtlennek, kétségesnek, felfüggesztettnek látszik egyfajta növekvő bizonytalanságban, amely a talajvesztettséghez közelít. De paradox módon az „igazi élet” effajta keresése maga is hozzájárul a meggyengüléshez, mert jelentésigényével még inkább felszínre hozza a hétköznapi valóság jelentésnélküliségét, és miközben bevádolja ürességét, mégjobban szétmorzsolja.

A lényeg, a meggyőződés utáni vágy tragikus módon veszélybe sodorja a tökéletlen és saját tökéletlenségétől szenvedő életet. Nem véletlen, hogy ezeket az éveket filozofikus-szентimentális öngyilkosságok szelik át. Egyebek között öngyilkos lesz Weininger, valamint Lukács kedvese, Irma Seidler, Anna Pulitzer, Scipio Slataper Gioettája, akinek halála Slataper *Il mio Carso* című regényét ihleti, egyike azon számosaknak, akik jól példázzák ezeknek az éveknél a halálból születő irodalmát, mert hogy értelmet találjon az életnek, meg kell szabadítania az élettől is. Meghal Michelstaedter kedvese, Nadia és maga Michelstaedter is, noha ő elítélte az öngyilkosságban a megélt élet hiteltelen és lázas mániáját. Az öngyilkosok csapata azoknak a csapata, akik nem tudnak az érték igenlése nélkül élni egy olyan objektív világban, amely azt tagadja, s mivel képtelenek egy üres valóságban élni, inkább megtagadják magukat tőle. Ezt csak az éli túl, aki belekapaszkodik valamiféle ironikus bölcsességbe, aki kikerüli a szükséglet Szkülláját és Kharübdiszét, azt, hogy lehetetlen megélni az igazi életet, mégpedig úgy, hogy elmeséli, jobban mondva utal, céloz a tragédia effajta kijátszására, megkerülésére.

Michelstaedter nem tudja megkerülni a tragédiát. Tudatában volt, hogy az azonnaliság és a negatívítás nyomora közepette kergeti a meggyőződést, miközben ő maga „meggyőződés nélkülivé” vált, vagy az maradt. Azt vallotta, hogy ismeri az abszolútumot. De ez alatt a tizenennyolc év alatt, melyeket Gorizia utcáin töltött – s ezek az utcák egyik vázlatában hasonlóvá váltak Munch képéhez –, Michelstaedter tele volt energiával és vitalitással, legfeljebb erőinek fölöslege fenyegette, olyannyira, hogy – mintha csak előre látta volna saját végét –, le is jegyezte ezt a görög szentenciát: „A lámpa kihuny, ha nincs benne olaj, én kihunytam, mert túlsordult bennem a bőség”.

Az energiától el akart jutni az „argia”-hoz, a békéhez, ahogyan szeretett eljátszani menyasszonyának, Argia Cassininak a nevével. Ő az utolsó versek Seniája, szíve mélyének barátja, akivel a végtelen tenger békéjéről álmodott; de ez a béke nem a kikötő biztonságát jelenti, ahová a vihartól való félelmünkben menekülünk, hanem maga a nyílt tenger háborgása, annak a hazája, aki elfogadja a pillanatot, az örökkévalóságot, amelyben minden van és semmi sem ismer alkonyatot. Az istriai tengeren Argia és más barátai társaságában Michelstaedter megismerte az örömet és a boldogságot, de verseiben a tenger úgy jelenik meg, mint a semmi felülete, a halál csábítása és hívása, annak a gyötrődésnek az elfeledése, hogy minden pillanatban a meghalástól törbe ejtett életet élünk.

Michelstaedter kételkedett abban a képességében, hogy meggyőző tud lenni, de elutasította, hogy elsáncolja magát a retorikában. Ez utóbbi az ő felfogásában nem más, mint a kultúra hatalmas fogaskereke, a tudás és a vélemény megszervezése, amellyel a meggyőződésre képtelen embereknek sikerül becsapni önmagukat, sikerül eltorlaszolniuk azt a megsemmisítő tudatot, hogy hiányzik belőlük az élet és az érték, amellyel el tudják érni, hogy ne kelljen szembenézni saját ürességükkel. A retorika egy hatalmas kínai fal, emögé bújunk el, hogy ne lássuk saját semmi voltunkat, s hogy ne ragadjon magával a szédülés. Azok az oldalak, ahol Michelstaedter a retorikáról ír, leleplező arcképet tartanak elénk. S ez az arckép éppen napjainkban mutatkozik meg erőteljes igazságában, mert a retorika mértéktelenül elterjedt, általános mozgósítássá vált, amely az életet folyamatosan az életről szóló kerekasztallá alakítja át, illesztékek tökéletes mechanizmusává, amely nem enged teret sem a meggyőződésnek, sem hiánya tudatosulásának.

Ma talán Michelstaedter a legkifinomultabb és leghűségesebb megfestője valóságunknak, jobban mondva valóság-hiányunknak. De Michelstaedter talán nem tudta

megérteni, hogy azokon a kategóriákon kívül, mint meggyőződés, nem-meggyőződés és retorika, van egy negyedik kategória is: a retorika meggyőződése. S ez olyan emberé, aki a kulturális és szociális szervezet fuldoklása közepette nem menekül, hanem követi saját *daimon*-át, mert hivatása nem az érték, hanem a semmi darálása. A meggyőződésnek ez a perverz figurája azt találja meg a retorikában, amit Michelstaedter Szókratészban vagy az istriai tengerben talált. A meggyőződés, az élet teljessége: valami másnak a szeretete, ami több mint az élet, és csak a szünetben, a megszakításban villan fel, amikor a mechanizmusok fel vannak függesztve, amikor a kormány és a világ szabadságra ment – a kiürülés, az üresség, a hiány szó szoros értelmében –, és csak a nyár vakító, tűző fénye létezik. Persze a meggyőződés veszélyes módon ellentétjévé válhat az utópiának, a reménynek, a haladásnak. Michelstaedter az igazi élet igényével élt, de azt nem tudta a magáénak. Tudta, hogy nem birtokolja az igazi életet, de nem csapta be magát a retorikával, nem áltatta magát azzal, hogy a munka és a kultúra apparátusa meg tudja őt védeni attól a hiánytól. Miközben dühödten kapaszkodott abba a filozófiai rögeszmébe, képtelen volt rá, hogy alázatosan és ironikusan elfogadja a tökéletesség lehetetlenségét. *Un altro mare* (Másik tenger) című regényemben, amelyet Barna Imre fordított le magyarra, egy olyan ember hajótörésének történetét meséltem el – mint amilyen az én főhősöm, Enrico Mreule, Michelstaedter atyai jóbarátja –, aki arra tart igényt, hogy a maga abszolút voltában élje meg a meggyőződést, egy teljes és kizárólag hiteles életet, más szóval arra tart igényt, hogy ne a relatív emberi létállapotban éljen, hanem az abszolútumban. Michelstaedter megmutat neki egy abszolútumot, amit az sosem fog tudni elérni, de ami nélkül nem fog tudni igazán élni. Carlo fenti megnyilatkozása gazdagabbá teszi Enrico életét, ugyanakkor el is szegényíti; olyan, mint egy villám, amelyik belecsap egy fába és porrá égeti, kiszáradtá és élettelené teszi; vagy olyan, mint egy túl erős fény, amely megvakít. Enrico el akarja érni a meggyőződést, lehánt az életről mindent, amit feleslegesnek vél benne. És ebben a csonkításban van valami romboló hitelesség. De az által, hogy minden lényegtelennek látszótól kiüresítette az életet, végül ez a lényegre redukált élet vészesen hasonlítani kezd az ürességre, s így Enrico élete is odajut, hogy kiszárad és elfonnyad a túlzott érzékenység miatt, amelyet durván és kíméletlenül elfojt. Michelstaedter nem tudja megérteni, hogy lehet meggyőződésesnek lenni nem csak Parmenidész-ként vagy Krisztusként, hanem Sterne-ként is. Egyszer a barátja házában járt, és hangosan olvasta azt a versét, amelyben arról van szó, hogy mindannyian életünk fonalával tulajdonképpen halálunkat szőjük. Barátja húga – hetven évvel később ő mesélte el nekem ezt az epizódot –, mindkettőjüknél fiatalabb, szinte még gyereklány és gyerekesen szerelmes bátyjának elragadó barátjába, nem érti a verssorokat és kéri, hogy magyarázza meg neki őket. „Még nem tudom neked megmagyarázni ezeket a sorokat, válaszol komolyan és türelmesen Michelstaedter, túl kicsi vagy”. „És amikor majd nagy leszek, folytatja bizalommal a kislány, akkor majd megmagyarázod? – „Nem.” – „És miért?” – kérdi a kislány meglepetten és megbántottan. „Mert már nem leszek.”

A fordítás ÖRDÖGH ÉVA munkája